

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sect. IV. Potest Deus producere infinitum in multitudine, magnitudine, & intensione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

stra. Secundò, quia illam Deus necessariò debet cognoscere; nouit enim Deus de aliis quæ exceduntur, ista & ista exceditur, &c. ergo noscet illam quæ non exceditur, & poterit illam producere. Tertiò, quia si Deus omnes produxisset, illa etiam fuisset producta; ergo posset illa se agnoscere, & dicere; ego non excedor; tunc autem bene esset determinata.

Sic arguor. Secundò: In eâ collectione creaturarum omnium, est summa propinquitas in perfectione cum Deo, quæ in creaturis esse potest. Hæc est euident, quia supra eam totam collectionem, non est possibilis creatura Deo vicinior. Vltimò: ea vicinitas summa non reperitur in omnibus; imò neque in duabus speciebus (pono, maioris claritatis gratiâ, omnes species esse inæquales, vt tu ipse doces) ergo in vnâ, ergo datur vna summè Deo vicina. Probo primam consequentiam euidenter (secunda enim est certa) quia ibi datur summa propinquitas, non in omnibus; neque in duabus aut tribus; quia non sunt duæ æquales, vel si sunt, illæ erunt omnium perfectissimæ; ergo in vnâ, aliâ non erit ibi summa vicinitas quæ cum Deo esse potest. Neque scio quid sit euident, si hæc consequentia euidenter non deducitur.

Tertiò idem ostendo, quia Deus, incipiendo ab homine, cognoscit quis illum excedat, & rursum quis illum secundum, & sic de tertio & de quarto: vel ergo Deus sistit in aliquâ specie, supra quam non cognoscat quæ sit perfectior quàm illa, cum tamen verè aliqua sit (quod dici non potest, quia repugnat perfectioni scientiæ diuinæ) vel de omnibus in particulari cognoscit quas excedant, & à quibus excedantur: cumque ea cognitio diuina, & discursus, ascendendo per eas creaturas fiat, non successiue, sed in instanti, de omnibus, quantumcumque infinitis; poterit dicere & quæ & à quibus excedantur; ergo pergerendo sursum vno ictu, tandem venit ad vnam ultra quam non progreditur, quia non est vlla supra illam, vel debet per illas vsque ad se ipsum ascendere, & sic etiam noscet illam, quæ ipsi Deo immediatior fuerit, illa autem est omnium suprema. Nullo ergo modo eam esse possibilem, negari potest.

Quartò tandem, quia Deus potest producere summè perfectam quàm potest, quæ est propositio identica, ideoque nimis vera. Producat ergo illam, rogo an esset omnium perfectissima, an non. Si esset, teneo intentum: si non esset, ergo poterat Deus aliam perfectiorem producere, ergo non est summè perfecta quàm potest, vt iam supponimus.

Eadem argumenta eadem vi fieri possunt, ad probandum esse possibilem creaturarum omnium infinitam.

Rogabis, an creatura illa omnium perfectissima esset infinita in perfectione. Negant nonnulli, eo quod illa non haberet perfectionem independentiâ à Deo.

Sed diceret forte aliquis: Sicut non est de ratione infiniti in multitudine v. g. habere omnes unitates posibles, vt & facientur omnes; ita neque esse de ratione infiniti in perfectione, habere omnem perfectionem possibilem; ergo poterit illa creatura esse infinita in perfectione, licet non habeat omnem perfectionem possibilem; ideo-

que sit infinita non simpliciter, sed secundum quid. Respondeo, infinitum in essentiâ ex acceptione communi significare illud quod habet omnem perfectionem simpliciter simplicem; vel aliter, quod non habet imperfectionem, vt diximus. 1. Creatura autem illa, etsi excederet infinitas, semper tamen haberet admixtam imperfectionem defectibilitatis, dependentiæ, &c. Ideoque non esset infinita. Neque argumentum hoc speciale est in illâ creaturâ, quia etiam Angelus excedit infinitas creaturas posibles inæquales in perfectione, & tamen non ideo est infinite perfectus. Ad instantiam de infinito in multitudine respondeo, ibi non requiri ad rationem infiniti omnes unitates posibles, quia ibi ratio infiniti desumitur ex eo, quod à primo ad vltimum successiue perueniri nequeat, quod necessariò debet esse verum, etsi duo vel tres, imò media pars desit ad omnia possibilea (vt ostendi euidenter num. 2. probans, vnum infinitum posse esse maius altero) at infinitum in essentiâ, nisi per continentiam omnis perfectionis possibile, non est vnde sumatur: nam continentia infinitorum effectuum, vel excessus infinitorum entium in homine, in equo, & aliis entibus quæ nullatenus infinita dicuntur, reperitur; homo enim & equus excedit infinita entia, & continet infinitas sensationes, appetitiones, &c.

SECTIO IV.

Potest Deus producere infinitum in multitudine, magnitudine, & intensione.

In hanc sententiam inclinat P. Vasquez Tom. 1. in 1. Part. disp. 26. cap. 1. & est communis inter modernos, probaturque facile ex solutione argumentorum quæ in contrarium posita sunt adduci, quod est ferè vnicum argumentum in his questionibus. Secundò, quia si Angeli v. g. posibles sunt infiniti (vt supponimus ex præcedenti Sectione) cum nullus dicat repugnantiam cum altero, omnes quotquot posibles cognoscuntur, poterunt simul exister. Imò ex hac ratione, infra num. vltimo concludam, etiam naturaliter infinitos Angelos, mundos, &c. esse posibles, quia nihil est, nec naturaliter, quod petat ne producantur. Quod à fortiori certè de possibilitate diuinitus loquendo vrget. Videamus iam, quæ contra nos obiciant.

Primò arguunt ex Aristotele id negante. Respondeo, Aristotelem docentem, cōtinuum quodlibet, quantumuis minimum, v. g. atomum, componi de factò ex infinitis partibus & punctis, admittere etiam de factò infinitum: quoad possibile verò diuinitus non mirum si negetur ab ipso, qui Deum docet operari ex necessitate naturæ, in quo erat in fide.

Secundò arguunt: Quia si Deus produceret infinitum, exhauriretur omnipotentia Dei; ergo non potest producere. Non vrget, Primò, quia posset producere Deus vnum infinitum, & relinquere alia plura quæ postea produceret. Secundò, quia etsi producat omnia, non ideo exhauritur omnipotentia, imò potius tunc est in perfectissimo actu, sicut quia actu cognoscit omnia,

omnia, non exhauretur eius scientia. Denique quia adhuc posset Deus ea annihilare, & rursus producere.

- 34 Tertiò: Quia omne quod fit, debet cadere sub intentionem determinatam: sed infinitum non potest cadere sub illam, ergo nec produci. Nego Minorem, quia potest Deus, ad ostendendam suam potentiam, velle illud producere. Nec video, cur magis Angeli finiti possunt habere finem certum ob quem creantur, quam infiniti.

Quartò: Quia omne corpus debet habere figuram, ergo & terminum, quia figura est terminus quantitatis; ergo non esset infinitum. Negant nonnulli, illud corpus habiturum figuram, sed immeritò: posset enim depingi v. g. homo infinite magnitudinis, habens omnia membra, verum infinite inter se distantia, præsertim cum ostenderimus supra, posse infinitum includi inter duo puncta determinata. Vel si repugnat tale infinitum, pone infinitum numerum Angelorum, ubi hæc figura non est necessaria.

- 35 Ante argumenta omnia sequentia aduerte, Auctores qui eis vtuntur, ex vna parte concedere, à Deo cognosci per scientiam simplicis intelligentiæ infinitos homines v. g. possibiles, alunde verò facere argumenta contra infinitum actu existens, quæ eodem prorsus modo contra illos infinitos homines viros per scientiam simplicis intelligentiæ, sine discrimine villo vrgent, vt in quolibet speciatim videbis idcirco sibi non esse constantes.

Quintò: Quia si posset esse infinita intensio, ergo posset dari Visio Dei infinite intensa, ergo & comprehensio Dei. Inprimis, rogo, an per scientiam simplicis intelligentiæ cognoscat Deus eam visionem infinite intensam, & vtrum cognoscat, eam esse comprehensionem Dei, an non. Si cognoscat, eam non esse comprehensionem; ergo, etiam existat, non erit comprehensio: si verò non cognoscit eam vt possibilem, quia esset comprehensio Dei, ergo iam relaberis in sententiam negantium, esse possibiles infinitas creaturas, vel gratiam esse infinite intensibilem. Igitur absolute respondeo, illam non futuram comprehensionem; quia ad hanc requiritur, visionem esse infinitam in perfectione, de quo fusiùs Disputatione vi. de Animâ, à num. 123. & in materiâ de visione Dei.

- Sextò: Quia si producerentur infiniti homines, & ab illis separaretur vnus, qui remaneret essent infiniti, quia ex ablatione finiti, non potest infinitum reddi finitum. Deinde, non essent infiniti, quia infinitum est, cui nihil potest addi. Sed inprimis hoc argumentum etiam est contra infinitum possibile. peto enim, vtrum homines possibiles, excepto Adamo, sint infiniti, necne. Si illi soli sunt infiniti, ergo si illi existerent, etiam sine Adamo adhuc essent infiniti: si verò non sunt infiniti, ergo nec addito Adamo erunt infiniti; & consequenter omnes homines possibiles non erunt infiniti, vt docuit Scotus. Deinde respondeo ex dictis supra, posse vnum infinitum esse maius altero, & infinito posse fieri additionem, ideoque illos homines, etiam ablato vno, futuros infinitos, non tamen tot quot antea. Et hinc inferes, licet in infinito sint infiniti binarij hominum v. g. & infiniti quaternarij, esse tamen binarios duplo plures, quam quaternarios.

Septimò: Quia si infiniti Angeli existentes mouerent lapidem, motus ille esset infinite velox, & consequenter in instanti, quod repugnat. Respondeo, ex dicendis infra, neque à Deo posse fieri motum localem per spatium diuisibile in instanti, non ergo illud posset facere Angeli infiniti, qui non habent maiorem virtutem quam Deus. Vnde miror, ob repugnantiam talis motus magis inferri, repugnare infinitos Angelos, quam inferatur repugnare ipse Deus, qui habet maiorem virtutem, quam omnes simul illi Angeli.

Octauò: Quia si produceret Deus virgam infinite longam, & ab illâ auferrentur duo vel tres palmi intermedij, & reunirentur à Deo duæ medietates, vel tunc occuparet eundem locum quem antea, & id repugnat, quia esset minus longa; vel ex Oriente vel Occidente amississet aliquem locum, & tunc iam non esset infinita, quia ultra illam daretur aliquis locus, ille scilicet quem amisit. Hoc argumentum potest eodem modo retorqueri contra illos, in ea virgâ cognita per scientiam simplicis intelligentiæ, de qua idem potest interrogari quod de existente, non ergo est speciale contra nos. Huic argumento respondent nonnulli, illud spatium intermedium posse à Deo impleri, vel producendo alias partes virgæ, vel eas rarefaciendo, vel aliquas duobus in locis constituendo; non autem posse moueri localiter ab vtraque parte, quia motus est desertio termini à quo, & acquisitio termini ad quem: illæ autem virgæ versus illas duas partes nullum haberent terminum, ergo non posset moueri localiter. In hac solutione non loquuntur hi consequenter, neque sibi, neque rationi: admittunt enim hi, in triangulo infinito lineas inclusas infinite longas habituras duo puncta, in costis trianguli, inter quæ puncta illæ lineæ clauderentur; ergo esset primum & vltimū punctum. Vel si nolumus facere questionem de nomine, an dicenda essent primum & vltimum, vel terminus, cerè extra illam costam pyramidis trianguli esset spatium, ubi alia posset incipere. Cur ergo hæc pyramis, vel triangulus ad illum locum ibi occupandum, non posset moueri deferendo alium? Confirmo rursum, per te, & merito: infinitum vnum potest esse maius alio. Pone ergo hæc duas virgas infinitas, quæ hinc simul incipiant celum versus, vna autem sit longior aliâ; cur ea, quæ non est tanta, non poterit moueri sursum ad locum, quem alia maior pertingit? cerè non potest vlla excogitari ratio. Quod enim tu dicis, motum localem esse à termino à quo, ad terminum ad quem; hoc, inquam, habet aliquid de nomine, vel est fallum, prout à te intelligitur. De nomine, quia per terminum ego id intelligo *vbi res desinit*, & ultra non progreditur: infinitum autem hoc modo potest habere terminum, vt patet, per te, in duabus costis trianguli, intra se lineam infinite longam continentis; & in hoc sensu etiam celum versus illa linea infinite longa haberet in re terminum, quia, per te, non occuparet omnia spatia possibilia in longitudine; ergo in hoc sensu posset ea virga moueri ad acquirendum nouum locum, alium deferendo. Tu verò, licet in infinito admittas punctum, ultra quod non protendatur, illud non vocas terminum, sed in re nobiscum conuenis. Quod si ad motum localem requiras nouum terminum, in hac tuâ acceptione,

ceptione, falsum dicis, quia dummodò sit nouus locus; quem ea virga occupare possit, habet capacitatem vt se ad illum moueat, siue dicatur terminus, siue non. Fateor, si quodlibet infinitum occuparet omnem longitudinem possibilem, tunc non posset ea parte moueri; sed hoc à te merito negatur, ergo.

Melius ergo respondetur argumento è numero 38. eam virgam deserturam aliquem locum versus utramque partem, neque ideo futuram finitam, quia (vt dixi supra) non est de ratione infiniti, habere omne possibile, aut repugnare illi additionem, sed præcisè vt ab vno puncto in aliud minimè possit successiue peruenire.

Nonò arguunt alij: Producat virga infinita versus Orientem & Occidentem, & alia infinitè maior; ergo iam prima habet terminos, ergo non est infinita. Retorquetur contra hos argumentum in eis virgis per scientiam simplicis intelligentiæ cognitis, vt faciliè quicquid videbit. Deinde, iam est solum supra, vbi ostendi, posse infinitum includi inter duo puncta, infinitè tamen inter se distantia.

42. Decimò: Quia si Deus produceret pyramidem infinitè longam, & inter illius costas traicerentur lineæ à costa in costam; essent finitæ & infinitæ; infinitæ, quia costas distarent inter se infinitè, ergo & lineæ ductæ ab vnâ in aliam; & non essent infinitæ, quia clauderentur duobus punctis. Respondeo, ex dictis iam sæpè, non esse contra rationem infiniti, includi duobus punctis, dummodò illa inter se infinitè distent.

Hæc sunt communia argumenta, quæ contra infinitum actu existens fieri solent. Omisso alia omnino similia, solis ferè terminis aut materiâ mutata, quæ (vt dixi) possunt eodem modo contra infinitum possibile retorqueri, ideoque nihil speciale contra actuale probant.

43. Contra utrumque tamen potest vnum vel alterum argumentum difficile valdè fieri. Primum sit: In ea pyramide infinita, in qua Deus cognoscit omnes lineas quæ à costa in costam ducuntur, & primam post punctum, in quo concurrunt ambe costas, cognoscit solum constare duobus punctis, secundam tribus, &c. & cognoscit Deus omnes quæ ibi sunt. Vterius, cognoscit quæ sint finitæ, quæ verò infinitæ, quia neque omnes sunt finitæ in longitudine, neque omnes infinitæ: ex finitis autem cognoscit sanè omnium maximam, quia inter omnes finitas necessum est vnâ esse maximâ. Rogo ergo, quæ succedit post hanc, est-ne infinita, an finita? Finita non potest esse, quia est maior quàm maxima omnium finitarum; neque item potest esse infinita, quia non habet nisi duo puncta plus quàm altera finita, finitum autem additum finito, non facit infinitum; ergo illa est & non est infinita, quod implicat.

44. Quod si propter hoc argumentum diceret, Deum non cognoscere, nec per scientiam simplicis intelligentiæ, possibilem pyramidem, aut triangulum, aut talem figuram infinitè longam; Contrâ Primò, quia in ipso spatio imaginario, quod est infinitum, idem argumentum fieri potest, & infiniti homines possent in tali figurâ disponi, & in quacumque infinita magnitudine posset formari infinita pyramis, vel ex duabus virgis infinitè longis formari posset; imò in Angelis infinitis possibilibus: nam Deus vno icu omnes enu-

merans, vnum, duo, tres, &c. vel venit ad numerum vltimum ex finitis, & tunc rota difficultas supra posita redit; vel non venit, & hoc ipsum videtur valdè durum, scilicet Deum non posse vnico actu illis numeris dare nomina, & scire qui illorum sint finiti qui infiniti. Contrâ Secundò & vniuersalius ex ratione à priori: quia omnis longitudo finita aut multitudo potest successiue percurrì aut numerari, alioquin esset infinita; ergo, si incipiamus enumerare homines, tandem finiemus omnem multitudinem finitam illorum, ita vt supra illam non possit nec alius homo, componens cum præcedentibus numerum finitum, restare enumerandus; ergo addito iam præcisè vno supra præcedentes, resultabit multitudo infinita, quia præcedens erat maxima omnium finitarum, & hæc est maior illa, ergo erit infinita. Deinde non erit infinita, quia finitum additum finito non facit infinitum.

Responderunt aliqui, concedendo, dari posse numerum finitum, maximum inter finitos posibles; & eodem modo lineam inter finitas maximam; negant tamen, Deum posse ei numero vnum solum addere, sed necessariò addendos infinitos, aliàs sequerentur duo contradictoria. Hæc solutio reicitur clarissimè, Primò, quia si ibi est maximus numerus hominum, qui inter finitos esse potest, debuissent hi aduertisse, esse ibi duplo plures oculos. Iam ergo, rogo an oculi essent finiti, an infiniti. Finiti non possunt esse, quia sunt plures quàm homines, hi autem soli faciunt numerum inter finitos maximum: nec infiniti, quia duo finiti non faciunt infinitum. Secundò, quia si posito eo finito numero, adhuc sunt posibles infiniti, non est qui Deo liget manus, ne possit producere quem velit ex restantibus; quia ille non repugnat cum præcedentibus. Si enim cum eo infiniti alij producerentur, non repugnaret; ergo nec solus repugnat. Confirmo: annihilet Deus illum numerum maximum, & producat Petrum, iam hoc producto, cur non poterit reproducere antiquum numerum? Tertio impugno eam solutionem, quia quoad cogitationem est eadem difficultas: addo enim mente vnum ex possibilibus ei numero, & rogo, an ille numerus ex existentibus, & ex possibili resultans sit finitus, an infinitus. & sic redit totum argumentum supra factum. Imò fieri hoc ipsum potest, addendo illi numero hominum vnum aliud quodcumque ens. Quod verò dicitur, sequi hinc contradictoria, fateor; sed hoc intendit argumentum euincere, si semel concedatur maximus numerus finitus inter omnes finitos.

Hoc argumento videtur probari, in ipsâ compositione infiniti inuolui contradictionem, siue illud infinitum existat, siue solum sit possibile; nec posse intelligi, quâ ratione finitum additum finito non faciat infinitum: & nisi retorqueretur manifestè contra æternitatem Dei à parte antè & à parte post, inclinare sanè in sententiam Scoti negantis omne infinitum. Quid autem sit ei respondendum, nec mihi occurrit, nec vidi in aliis, quia hoc argumentum non vidi propositum. Malo autem fateri, me non videre solutionem, quàm dare aliquam, quàm nec ego nec vllus alius intelligat. Hoc solum aduerto, quod & supra dixi, non tam esse contra infinitum in actu, quàm contra possibile.

Rogabis,

Rogabis, utrum naturaliter possit dari aliquod infinitum. Respondeo, in Angelis non esse ullam rationem, cur non possint naturaliter infiniti produci, quia productio vnius non exigit ne alius producatur. Item neque exigunt spatium extensum in quo sint, quia omnes possunt esse in eodem loco; deinde, et si exigent, spatia sunt finita. Præterea etiam videntur naturaliter produci posse infiniti mundi, quia nihil est in natura quod illis contradicat. De infinito in magnitudine dicendum, viuentia physica naturaliter loquendo non posse esse infinitæ magnitudinis, quia augentur per intus-sumptionem, quæ alimentum ab una parte trahitur in aliam; id autem non possit fieri, si partes essent infinitæ. Quod enim respondent aliqui, illud viuens habiturum infinitum stomachum, & tam bene posse ex infinita culinâ infinitæ domui cibos suppedirari, quàm ex finita finitæ; hoc, inquam, ridiculum est. Fateor enim illis, quoad quantitatem ciborum id verum esse, sed rogo, si interposita cubacula illius domus sunt infinite longa, quando peruenient ministri cum cibis: ô quàm iam erunt frigidi! aut quanto tempore ex foro emptos cibos ad culinam ut parentur asportabunt famuli?

ô quàm iam forebunt! Si homo haberet collum & brachia infinite longa, per totam æternitatem non descenderet cibus ex ore ad stomachum, nec ab hoc ad caput aut ad manus alimentum peruenire posset: & hinc infra probabo, viuentia habere terminos magnitudinis, naturaliter loquendo. Verum in non-viuentibus, v. g. in igne, aëre, &c. non est cur ea magnitudo infinita naturaliter repugnet, non loquor in hoc vniuerso, quia ex de-

fectu loci per accidens repugnat infinito ignis. Infinitum in intensione naturaliter repugnat ex incapacitate subiecti, quia cum hoc habeat limitatam virtutem, non potest simul sustentare infinitos gradus qualitatibus.

Aduerte pro totâ hac materiâ, non valere consequentiam hanc, *homo excedit infinitas species animalium inæquales inter se, ergo homo est infinitus*. Rationem fortè quis redderet, eò quod hic excessus non ita sit, ut in homine detur vnus gradus perfectionis quo excedat vnum animal, & alius quo excedat aliud: si enim ita contingeret, diceret quis, essent in homine proculdubio infiniti gradus perfectionis, & consequenter homo esset infinitus. Fit ergo ille excessus per eandem indivisibilem perfectionem etiam ratione nostrâ, quæ est superior ad omnes illas species animalium. Sed costringit, quia si homo esset infinitus, casu quo omnes eas perfectiones cum earum distinctione contineret, à fortiori erit infinitus, si eas sine distinctione contineat. Probo consequentiam clare, quia maior perfectio est continere eas sine distinctione, quàm cum illâ; ergo si cum distinctione arguerent infinitatem, à fortiori illam arguerent sine distinctione.

Adhuc tamen respondeo, si essent distinctæ, arguerent in homine infinitam perfectionem, saltem in multitudine; quando verò sunt sine distinctione, nec in multitudine, ut constat, neque in essentia est infinitum, quia habet multas imperfectiones admixtas, quæ repugnant infiniti in essentia, ut dixi supra num. 1. Hæc de infinito satis, quia quod plus mouetur, minus percipitur, & homo magis confunditur.

LIBER QVARTVS PHYSICORVM.

In hoc libro cum Aristotele agemus de Loco, Vacuo, item & de Tempore, quorum omnium difficultates inter se valde connexas esse, ex dicendis constabit.

DISPUTATIO DECIMAQVARTA.

De Loco & Vacuo.

SECTIO I.

Quid sit Locus.

ARISTOTELES in præfati definitiuit locum, esse superficiem corporis continentis immobilem. Inter Philosophos dubium est, cui loco hæc definitio conueniat, an reali & vero, an imaginario, an ipsis corporibus, an eorum vibrationibus. Sed quæstio est de voce, de re enim non potest esse dubitatio. Ego primum dicendum cenfeo, locum esse aliquid reale, quia ens rationis non est corpus absolute, neque habet superficiem propriam. Secundò, illum esse distinctum à re quæ

est in loco, nihil enim continet se ipsum, aut est in se ut in loco. Vnde infero, locum esse superficiem illam corporis realis continentis aliud corpus, v. g. superficiem vasis in quâ continetur aqua, superficiem terræ & aëris in quâ existit homo.

Sed obiicies: Superficies vasis non est locus, quia sequeretur, quando vter plenus vino mouetur, vinum non mutare locum, quia manet intra eundem vtem, & tamen certum est, illud mutasse & vibrationem & locum, ergo superficies non est locus. Propter hoc argumentum nonnulli hanc sententiam impugnant; sed, ut dixi, res est de voce. In quâ possumus respondere, tunc vinum illud non mutasse locum realem, licet mutauerit vibrationes, quæ, ut dicemus infra,